

HOL A HATÁR A KÖZÉLET VS. SZEMÉLYISÉGVÉDELEM KÉRDÉSÉBEN?

ILOSVAI András

1. Bevezető

„Tarsoly titkára Polt lányával jár.” „A főügyész lányával jár a Quaestor-vezér titkára.” „Polt Péter lányának élettársa nem adja fel, titokban tartaná Quaestoros múltját.” „Naná, hogy nem hallgatja ki a Quaestor-vezér titkárát az ügyészség.” Ilyen és ehhez hasonló cikkek jelentek meg a magyar sajtóban 2015–2016 között. Számunkra azonban nem az adott ügy megítélése miatt fontosak ezek a cikkek, hanem mert szinte precedensértékű személyiségi jogi perek születtek belőle, melyek megpróbálják feloldani azt az örökké vitatott kérdést a magyar jogban, hogy hol lehet meghúzni a határt a személyiségvédelem és a közélet között, meddig mehet az egyik a másik védelmének hátrányára. Tanulmányomban egy jogeseten keresztül fogom megvizsgálni a dichotómiának a kérdését, illetve tömören bemutatom a személyiségi jogok jelenlegi védelmi rendszerét és annak alapjait.

2. Közélet vs. személyiségvédelem – egy jogeset margójára

A 2015-ös magyarországi brókerbotrány fő vádlottjának személyi titkára, korábban miniszterelnökségi osztályvezető (továbbiakban: Felperes) személyiségi pereket indított több sajtóorgánum ellen is, mivel azok megsértették az ő magánéletéhez és személyes adatok védelméhez való jogát. Ezekből a perekből egyet szeretnék alaposan megvizsgálni.

Felperes 2015-ben indított pert az egyik ismert magyar internetes portál ellen (továbbiakban: Alperes), ugyanis több személyes adatát, köztük korábbi munkahelyét és élettársával való kapcsolatát, valamint egy fényképet is lekötött egy cikkben, továbbá hamis színben tüntette fel a Felperest azzal, hogy

összefüggésbe hozta a Legfőbb Ügyész lányával való élettársi kapcsolatát azzal a ténnyel, hogy a Quaestor-ügy fő vádlottját, Tarsoly Csabát két héttel az ügy kirobbanása után tartóztatták csak le.

Elsőfokon az ítélet kimondta, hogy az alperes jogsértő módon járt el és a további jogsértéstől eltiltotta.¹ A hangsúly itt is és a többi fokon eljáró bíróságnál, valamint a felperesi és az alperesi fellebbezéseknél és indoklásoknál is azon van, hogy a Felperes vajon közéleti szereplőnek minősül-e, lévén, hogy a különösen jelentős közügynek minősülő Quaestor-ügyben munkahelyéből kifolyólag érintett. A bíróság kimondta, hogy nem minősül közügynek az, hogy a Felperes hol dolgozik és milyen beosztásban, viszont a botrányból kifolyólag a Felperes magánéletének egyes részei így nyilvánosak és közlésük nem sért jogokat. Előbbit maga a Ptk. is kimondja.² Ami viszont mindenképp sérti, az a futballklubhoz való kapcsolatának rossz színben való feltüntetése, másrészt pedig a Facebook oldalán publikált kép róla és élettársáról egy nyaralás során, amit közzétett az Alperes. Az vitathatatlan – és ebben az Alperessel értek egyet –, hogy a döntés és az alapügy társadalmi elfogadottsága hadilábon áll. Azt mindenképp érdemes megjegyezni, hogy a Felperest a Quaestor-ügy kapcsán nem vonták büntetőeljárás alá és kihallgatását sem látták indokoltnak.

Másodfokon a Fővárosi Ítéltábla álláspontja részben változott az elsőfokú bíróság álláspontjához képest.³ Itt még jobban a Felperes oldalára billen a mérleg. Kimondja az Ítéltábla, hogy a Felperes nem közszereplő, ami az ügy szempontjából jelentős relevanciával bír. Ezzel párhuzamosan két fajsúlyos kérdés merül fel: egyrészt, hogy a Felperes személyiségi jogainak és személyes adatai védelmének korlátozása szükséges és arányos volt-e, másrészt, hogy a sajtószabadság és a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jog vagy a személyiségi jogok védelme élvez-e előnyt. Ez az a pont a személyiségi jogvédelem kérdésében, amely a mai napig kérdéseket vet fel és amelyre „nincs jó megoldás”, így jogi és etikai szempontból is foglalkozni kell vele. A másodfokú ítélet újra felhívja a figyelmet a képközlés problémájára: egyfelől arra, hogy az Infotv. alapján személyes adatot csak hozzájárulással lehet kezelni, amit az Alperes nem tett meg, másfelől a Facebookon nyilvános adatai sem képeznek kivételt ez alól, még annak ellenére sem, hogy a Felperes fiókja mindenki számára nyilvános. A Facebook adatkezelése felvet még ezen felül is más adatvédelmi és személyiségi jogi kérdéseket is.

¹ Fővárosi Törvényszék P. 24.323/2015/3.

² Ptk. 2:44. § (3) bek.

³ Fővárosi Ítéltábla Pf. 20.419/2016/3.

A szükségesség – arányosság elvére itt tartom indokoltnak a kitekintést. A Ptk. 2:44. § (1) bekezdés úgy fogalmaz, hogy a közügyek szabad vitatása mindaddig biztosított, míg *szükséges és arányos* mértékű, míg nem sérti az emberi méltóságot, valamint a magánéletet, a családi életet és az otthon ’nyugalmát’.⁴ Emellett az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés arra mutat rá, hogy alapvető jogot, annak érvényesülését és az alkotmányos értékeket – védelmük érdekében – csak úgy lehet korlátozni, hogy ha annak mértéke szükséges, és az elérni kívánt céllal arányosan érvényesül.⁵ Mivel mind a személyes adatok védelme, mind a közérdekű adatok megismerése alapvető jog, így nyilvánvaló, hogy a két törvényhely összhangban áll egymással. Baka Péter hangsúlyozza, hogy ez a közszereplők körében akként nyilvánul meg, hogy az ő korlátozottságuk mindenki máséhoz képest szélesebb körben minősül szükségesnek és arányosnak.⁶ Majtényi László, egykori adatvédelmi biztos szerint nem mindegy, hogy hogyan tekintünk a közszereplésben érintett személyre. Amennyiben ő maga választotta ezt az ’életformát’, akkor él a magánszféra határainak egyfajta visszaszorítása, ha viszont akarától függetlenül került a közszereplők közé, akkor nem tartozhat bele ebbe a körbe.⁷ Majtényi három szintet különböztet meg a közszereplőkön belül: (1) amikor az érintett tudatosan vállalja ezt, (2) amikor az érintett „nem hivatásszerű” közszereplő, (3) amikor szolgálati jogviszonyából válik azzá, ilyenek pld. a bírók.⁸ Az aránytalanság elvével kapcsolatban Törő Károly mércét szab az aránytalanságnak:⁹ alsó határként az „aránytalan túlzást” és az „indokolatlan bántást” adja meg. A mérce alkalmazása abban nyilvánul meg, hogy egy vélemény ugyan tartalmaz valós tényeket, de átlépi a határmezsgyét a bántó stílus irányába, jogsértő lesz az a vélemény. Adatvédelmi szempontból két oldalról vizsgálható meg a kérdés.¹⁰ Egyik oldalról azt kell megvizsgálni, hogy szükséges-e az adatkezelőnek valamely tevékenységéhez a személyes adatok kezelése, másik oldalról pedig azt kell szemlélni, hogy kellően megindokolta-e az adatkezelő azt, hogy miért van szükség a személyes adatok kezelésére

⁴ Ptk. 2:44. § (1) bek.

⁵ Alaptörvény I. cikk (3) bek.

⁶ KOLTAY András – NYAKAS Levente (szerk.): *Magyar és európai médiajog*. Budapest, Wolters Kluwer Hungary, 2015. 327–333.

⁷ MAJTÉNYI László: *Az információs szabadságok. Adatvédelem és közérdekű adatok nyilvánossága*. Budapest, CompLex, 2006. 249.

⁸ MAJTÉNYI i. m. 244–253.

⁹ TÖRŐ Károly: *Személyiségvédelem a polgári jogban*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1979.

¹⁰ PÉTERFALVI Attila – RÉVÉSZ Balázs – BUZÁS Péter (szerk.): *Magyarázat a GDPR-ról*. Budapest, Wolters Kluwer Hungary, 2018. 135–137.

vagy hogy más alternatíva nem volt-e ennek kiküszöbölésére.¹¹ Ha a GDPR-t vesszük alapul az adatkezelő fogalmának meghatározásakor,¹² akkor egyszerre mondhatjuk azt az Alperesre, hogy adatkezelő is, meg nem is. Adatkezelő, mert kiterjed rá a személyi hatálya, és céljait – eszközeit önállóan meghatározta a sajtószabadság, szólásszabadság és véleménynyilvánítás szabadságának formájában. Viszont nem adatkezelő, mert nincsen döntési jogköre az adatok felett, az adatokat maximum kezelheti, viszont nem továbbíthatja harmadik fél felé, és – az első okból kiindulva – nem biztos, hogy megvan hozzá a felhatalmazása. Az adatkezelő elemzésében a lehető legpontosabban kell kitérni mindenre: az érdekmérlegelésnél ugyanis nagyon fontos szempont, hogy pld. ki az a személyi kör, akik adatait kezelik, ugyanis esetenként magasabb feltételrendszert határoznak meg a személyes adatok védelmében; milyen kapcsolat van az érintett és az adatkezelő között, milyen adatra terjed ki az adatkezelés és még lehetne sorolni. Összességében tehát elmondható a szükségesség – arányosság elvéről, hogy egy jól megformált dogma, ugyanakkor látni kell annak a veszélyét is, hogy a szubjektív jogérzet másképp ítélné meg egy-egy esetben azt, hogy mit tekintünk célorientált védelemnek és magánéleti érintettségnek.

A Kúria a másodfokkal teljesen szembemenő ítéletet hozott meg.¹³ A Kúria az Alperes fellebbezését megalapozottnak találta, a jogerős másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, a keresetet pedig teljes mértékben elutasította. Indoklásában kitér a háromtagú bírói tanács arra, hogy a véleménynyilvánításhoz való jog ugyan nem korlátlan, de kiemelt fontosságú alapjog, ami közügyekben elsőbbséget élvez a Felperes személyének státusával szemben. Itt is előkerül a szükségesség – arányosság elvének mérlegelése, mely pont az Alperes javára billent el. Hivatkozik a 7/2014. (III.7.) AB határozatra, mely a közügyek szabad vitathatósága és a személyiségi jogok védelmének kérdésére keresi a választ, ahol az előbbi mellett hoz fel erősebb érveket. Önmagában véve ez nem egy polgári jogi, sokkal inkább egy alkotmányjogi kérdésnek minősül. Itt egy kollíziós probléma merül fel – melyre Szilágyi Emese is rámutat¹⁴ –, amelyben a véleménynyilvánítás ún. 'demokratikus

¹¹ Az Európai Parlament és Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 rendelete [39] preambulumbekzdés.

¹² Az Európai Parlament és Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 rendelete 4. cikk 7. pont.

¹³ Kúria Pfv. 20.306/2017/7.

¹⁴ SZILÁGYI Emese: A kommunikációs alapjogok általános értelmezése és alkalmazása a rendes bírósági és az alkotmánybírósági gyakorlatban – a bírói kezdeményezések és az alkotmányjogi panaszos ügyek tapasztalatai In: BALOGH Éva (szerk.): *Az Alaptörvény érvényesülése a bírói gyakorlatban III. Alkotmányjogi panasz – az alapjog-érvényesítés gyakorlata. Tanulmánykötet.* Budapest, HVG-ORAC, 2019. 104–106.

elmélete' lesz a döntő. Példaként hozza az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogát, amely a fent ismertetett jogesetre is segít világos választ adni: mivel a közügyek megvitathatóságának szabadsága kiemelt védelem alá esik az EJEB szerint, így az – adott esetben – magánszemélyeket is érinthet, akiknek ilyenkor engedniük kell a türekszüzbükön – ezt megerősíti az Alkotmánybíróság határozata is. Előfordulhat – és erre is kitér a strasbourgi esetjog –, hogy ha speciális körülmény áll fenn, akkor a közszerepléssel összefüggésbe hozható érintett magánéletével kapcsolatos adatai a közvélemény tájékoztatásának érdekében feltárhatóak legyenek. A kúriai határozat végén meghatározzák, hogy a döntés megítélésakor objektív mércét kellett alkalmazni, melyre maga a határozat is több vizsgálati módszert, állásfoglalást említ (pl. PK 14. számú állásfoglalás). A Kúria ítélete már-már precedensszerű,¹⁵ ugyanis mindegyik, a Felperes által indított személyiségi jogi per, ami eljutott a Kúria bírái elé, ugyanilyen ítélettel zárult, mindegyik a Felperes kérelmét elutasítva és az Alperes kérelmének helyt adva.

Mielőtt górcső alá vennénk az Alkotmánybíróság ezügyben hozott határozatát, az ügy kapcsán szeretnék két érvrendszert ütköztetni: dr. Sepsi Tibor ügyvéd, alkotmányjogász érveit és a saját érveimet. Sepsi Tibor ugyanezt a jogeset-sorozatot elemezte egy tanulmányában.¹⁶ Az általános megállapításai nagyon fontosak alkotmányjogi, de közvetve polgári jogi oldalról is. A már említett alapjogi kollíziós probléma gyökerét abban látja, hogy ennek a feloldása a közérdekű adatok kárára és az információs önrendelkezés javára történt meg. A közérdekű adatok „szabadsága” megcsonkult, míg az információs önrendelkezési jog, vagyis az a szituáció, melyben rendelkezek a saját információim és személyes adataim felett, ezzel együtt nagyobb teret biztosítva a védtelenségemnek, még nagyobb teret kapott arra, hogy a közérdekű adatok szabadon mozoghassanak, kerülhessenek nyílt térbe. Ez talán elég szürreálisan hangzik, de ez mindennapjaink része, egy-egy Instagram-story megosztás, egy-egy Facebook-bejegyzés vagy akár egy helyszíni bejelentkezés révén. Sepsi ezen felül két nagyobb problémát említ még: egyrészt, hogy a személyiségi jogi perek jelentős része nem helytálló az Alkotmánybíróságnál, vagy az érintettség hiánya folytán, vagy mivel nem vetnek fel alkotmányjogi kérdést; másrészt,

¹⁵ Ez alatt azt kell érteni, hogy a Felperes többi, személyiségi jogi perében is hasonló ítéletek születtek a Kúriánál (ld. Kúria Pfv. 20.306/2017/7.; Kúria Pfv. 20.884/2017/2.; Kúria Pfv. 21.398/2017/4.)

¹⁶ SEPSI Tibor: Az Alaptörvény személyes adatok védelméhez való joggal összefüggő rendelkezéseinek érvényesülése – az alkotmánybírósági gyakorlat a rendes bíróságok eljárásában az Alaptörvény hatálybalépése óta. In: BALOGH (szerk.) i. m. 265–281.

hogy az adatvédelmi perek nem hivatkoznak az alaptörvényi szabályozásra. Az érintettség hiánya egy speciális problémaként merül fel a közszereplőknél. A személyes érintettség hiányára Tattay Levente két esetet hoz fel.¹⁷ Egyrészt a menedzselést, mivelhogy a közszereplő képviselője nem indíthat pert, hanem csak maga az érintett.¹⁸ Másrészt a kormányragalmazást, ahol példaként említi azt az esetet, amikor egy politikus beperelte az ő kormányát szidalmazókat, ugyanakkor ő a Kormány nevében nem indíthat pert.¹⁹ Tehát, ha össze akarnánk foglalni a személyes érintettség hiányának problémáját, azt lehet mondani, hogy ha nincs személyes érintettség, nincs perbeli legitimáció sem.²⁰ Az viszont már komolyabb kérdés, hogy egy személyiségi jogi per miért nem vet fel alkotmányjogi kérdést, holott az Alaptörvény VI. cikke éppen ezt hangsúlyozza. Az adatvédelmi perekben való 'hiányosság' azzal magyarázható (és ezt a szerző is hangsúlyozza), hogy a hatályos Infotv. és a GDPR részletesebb szabályozást nyújt, mint az Alaptörvény ezen négy bekezdése, továbbá egy adatvédelmi perben nem célravezető csak az Alaptörvény szabályozására támaszkodni, hiszen az önmagában megad egy irányt, ami fenntartja ezen jog sérthetlenségét, viszont önmagában nem elég arra, hogy kellő támaszt nyújtson a felek részére.

A szerző és jómagam érvei a sajtóperes ügyeknél válik szét. Sepsinél elhangzik az, hogy a Felperes ügyében nem történt önkényes beavatkozás a magánéletébe, mivel az közérdekből történt. Véleményem szerint, ha nem is volt önkényes ez a 'beavatkozás', akkor is mindenképp aggályos. Teljesen érthető az indoklásban az, hogy a közérdekre utal vissza, csak kérdés, hogy a Facebook-fiókról való fotó közzélése mennyire a köz érdeke. További kérdéseket vet fel, hogy a Felperes érintettségét lehet-e tiszta értelemben érintettségnek nevezni. Munkájából fakadóan a Quaestor-vezér személyi titkáráként dolgozott, mégsem lett beidézve kihallgatásra, és semmiféle peres eljárásra nem került sor. Mindez arra enged következtetést, hogy közvetlen érintettsége az ügy fő vádlottjával van, de nem az ügygel. Az Alperes kiáll azon érvelése mellett, hogy a Felperes márpedig valamennyire közszereplő, még annak ellenére is, hogy a másodfokú ítélet egyértelműen kimondja, hogy nem közszereplő. Ugyanakkor ellenérvként megint csak fel lehet hozni a 7/2014. (III.7.) AB határozatot és az EJEB gyakorlatát, amely türesemre kötelezi a csak részben érintett feleket is. Abban egyet kell értenek a szerzővel, hogy a közösségi oldalak kapcsán helytállóan mondta azt a

¹⁷ TATTAY Levente: *A közszereplők személyiségi jogai*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2007. 90.

¹⁸ Fővárosi Ítéltábla 2. Pft. 206.76/2004/4.

¹⁹ Pesti Központi Kerületi Bíróság 20P 87.777/2002/1.; Fővárosi Bíróság 52. Pt. 29.159/2003/3.

²⁰ TATTAY i. m. 90.

Fővárosi Ítéltábla, hogy az ott megjelent tartalmak felhasználása – akár szabad, akár kötött formában – önmagában, a ráutaló magatartás feltételezésével nem lehetséges. Vigyázzunk, ekkor még nem vált kötelező erejűvé a GDPR rendelet,²¹ de az Infotv. 3. § (7) bekezdése már akkor is meghatározta a hozzájárulás fogalmát,²² ami a másodfokú ítélet és a jogsértés elkövetésekor is hatályban volt. A fent taglalt szükségesség – arányosság teszten viszont megbukott a perbeli tényállás, mert ezek a cikkek anonimizálva is megjelenhettek volna és az ilyen volumenű érintettség nem tette indokolttá a nyilvánosságra hozatalt. Sepsi rávilágít arra, hogy az EJEB gyakorlatát használva jut arra a Fővárosi Ítéltábla, hogy míg a Felperes egykori és jelenlegi munkahelye közérdekből nyilvános adatnak minősül, addig a magánéletére tartozó élettársi kapcsolat megléte az intim szférájába tartozó tény. Mindkét oldal mellett lehet érvelni abból a szempontból, hogy az élettársi kapcsolat léte mennyire az ügy része, valamint, hogy mennyire aggályos ez. Véleményem szerint jelentős kérdéseket vet fel az, hogy hol a határ, ahol a magánéletbe már nem avatkozunk be. Egy élettársi kapcsolat ennek egy tipikus példája. Jelen esetben további befolyásoló körülmény, hogy az élettárs édesapja maga is közszereplő, de akkor is úgy gondolom, hogy tiszteletben kell tartani azt, hogy kettejük között élettársi kapcsolat áll fenn, egy bensőséges kapcsolat, amely normál esetben nem kíván nagy nyilvánosságot, még közszereplők esetén sem. Az Ítéltábla indoklása alapján érthető, hogy a szabad közéleti vita folytatásához erre szükség volt, én mégis úgy látom, hogy – bárhogyan is alakul, rövid időn belül kiderült volna az élettársi kapcsolat – fenn kell tartani annak a lehetőségét, hogy se a sajtó, se a közérdeklődés ne tartson ennek megismerésére igényt. Összefoglalva az érvek ütköztetését, látni kell, hogy az alapjogi kollízió feloldása nagyon nehéz, sok esetben szinte lehetetlen, és mindkét alapjog oldaláról meg lehet találni azokat a jogi helyzeteket, ami alapján előre lehet jutni egy ilyen dilemma megoldásában, akár még úgy is, hogy mindkét fél számára kedvező legyen.

A Felperes alkotmányjogi panasszal indítványt nyújtott be az Alkotmánybíróság felé.²³ Az Alkotmánybíróság megsemmisítette a Kúria ítéletét a négy döntő alkotmánybíró²⁴ egybehangzó véleményével, miszerint az Alaptörvény-ellenes. Maga a panasz részben megalapozott. A Kúria egyetlen

²¹ A 2016/679 EU rendeletet a 2018. évi XXXVIII. tv. emelte be és harmonizálta a magyar jogrendbe.

²² 2011. évi CXII. tv. 3. § (7) bek.

²³ 3212/2020. (VI.19) AB határozat bírói döntés megsemmisítéséről.

²⁴ A négy – ebben az ügyben döntést hozó – alkotmánybíró: dr. Czine Ágnes, dr. Juhász Imre, dr. Szívós Mária, dr. Varga Zs. András.

részben nem döntött jogellenesen: az a futballklub kérdése volt, minden más kérdésben kifogásolja az AB a Kúria ítéletét. Két részben közelíti meg az Alkotmánybíróság a kérdést: egyikben a szükségesség-arányosság oldaláról, a másikban a szólásszabadság és a személyes adatok védelmének ütköztetésének oldaláról. Az első részben kimondja az AB, hogy a Kúria nem foglal állást abban a kérdésben, hogy a szükségesség és arányosság, valamint az alapjogi teszten a személyes adatok közlése milyen „eredményt” ért el. Nem vizsgálta továbbá a Kúria (az előző kérdésből kiindulva), hogy indokolt volt-e ezeket a személyes adatokat nyilvánosságra hozni és hogy az abból fakadó hátrány arányban állt-e a pozitív hozadékkal a nyilvánosságra hozásnak. Semmilyen ok nem indokolta azt, valamint semmilyen többletet nem tartalmazott az a cikk, ami miatt a Felperes személyes adatait nyilvánosságra kellett volna hozni. Így a bírói tanács megállapította a kúriai döntés az Indítványozó magánéletének védelméhez fűződő alkotmányos jogának sérelmét. A második részben a két alapjogra helyezi a hangsúlyt. Érzékeli a problémát az Alkotmánybíróság, nem is véletlenül beszél „*konkuráló vagy versengő alapjogokról*”. A véleménynyilvánításról az AB sem tagadja, hogy ne lenne alkotmányos érték, sőt, megerősíti azt. Ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a szólásszabadság a közügyek tekintetében nem korlátlan és hogy „*meg kell hajolnia az emberi méltóság előtt*”,²⁵ mivel a magánélet és családi élet köre már kívül esik azon a bizonyos körön, amin belül mozoghat. A személyes adatok védelméhez való jog pedig a magánélet védelmének része. A személyes adatok korlátozása – pozitív értelemben a Felperes részéről – az alapjog-korlátozások szerint megengedett, ha megvannak hozzá a kellő feltételek. A Kúria nem Alaptörvényt sértő módon járt el az alapjogok közötti konfliktus feloldásában, viszont Alaptörvényt sértő módon járt el abban a kérdésben, hogy nem mérlegelte azt a tényt, hogy az Alperes hozzájárulás nélkül tette közzé a Felperes személyes adatait, mivel ezzel sérti a magánszférához való jogát. Kifejezetten a cikk kapcsán két kijelentést tesz a határozat: az egyik, hogy megerősíti azt a tézist, hogy a cikkel nem lenne semmi probléma, ha anonimizálva lett volna; a másik, hogy a Kúria nem volt arra tekintettel, hogy rendelkeznek-e akkora hírértékkel a személyes adatok, hogy azokat közzé kelljen tenni. Nyilvánvalóan nem. Fontos viszont Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye a határozatban, aki még következetesebb és szigorúbb álláspontot képvisel. Szívós egyetért az Alkotmánybíróság döntésével, viszont azt kibővíti és ő úgy találja, hogy a név és a Facebook-on közzétett és onnan meg-

²⁵ 3212/2020. (VI. 19.) AB határozat [36].

szerezett adatok – jelen esetben a kép – miatt is Alaptörvény-ellenesnek lehet mondani az Alperes cselekményét.

Én leginkább az alkotmánybíróági határozattal értek egyet és osztom Szívós Mária különvéleményét is. Számos ponton lehet érezni olyan etikai dilemmákat, ahol az egyik és a másik oldal mellett is meggyőző érvek szólnak. A véleménynyilvánítás és a szólásszabadság a legfontosabb alapjogok közé tartoznak, ez kétségtelen. Ez azért is nagyon fontos, mert ez az a 'felület', ahol a világban zajló történések sajátos, egyedi színezetet kapnak, amit a befogadók magukévá tesznek és ezt az egyediséget képviselheti szerinte a világban a szabad sajtó intézménye. Ugyanakkor tudni kell, hogy hol áll az a mezsgye, ahonnan már „vékony jégen táncol” a sajtó is. Ennek konkrét határt nem ad meg a jogalkotó, ez a felek felelőssége, hogy hol van az a pont, ahol a szükségesség-arányosság elve még „éppen” tud működni. A legtöbb esetben ez a határvonal az emberi méltóság. Szerintem ezt a határt akkor lépte át az Alperes, mikor a Facebook-ról közölt közös fotót az Alperesről és élettársáról. Azzal talán nem is lenne nagyobb probléma, míg a munkahelyének tényét feszegetik, hiszen ez egy olyan tény, amely kényes-kénytelen kikerült volna a nyilvánosság elé a Quaestor-botrány kapcsán. A hamis feltételezés, miszerint köze van a fővádlott kései letartóztatásához a Felperesnek, azt mutatja, hogy a hír önmagában már nem elég, kell hozzá egy háttérelmélet is. Ezzel kell szembe állítani az embert, mint (jog)alanyt. Az ember, aki az online térben mondhatni, védtelen, sokszor maga sem tudja, hogy hogyan álljon ehhez a helyzethez. Mindenesetre az teljesen egyértelmű, ahogy amint biztosan át fogja lépni a véleménynyilvánítás a határt, az az emberen fog lecsapódni, legyen az közszereplő, vagy egy egyszerű polgár. Mindig fontos szem előtt tartani, hogy személyes adataink védelme törvényi keretek között szabályozott és a GDPR megjelenése óta még nagyobb védelmez élvez, mint előtte sokáig. Véleményem szerint, mikor ezek az alapjogok ütköznek, nem azt kell szem előtt tartani, hogy mely alapjog hoz fel erősebb érveket, sokkal inkább azt, hogy a *reasonable man* (a bölcs belátású polgár) mit tenne, vagy ahogy a Ptk. fogalmaz, a (mellérendeltség és) az egyenjogúság elve szerint²⁶ mi az elvárt magatartás. Az egyenjogúság alatt azt kell érteni, hogy a feleket ugyanolyan jogok és kötelezettségek illetik meg. Úgy gondolom, hogy ha ezt az elvet vesszük elsődlegesen figyelembe, akkor az első, hogy az érintettet, mint embert vesszük számba és vizsgáljuk meg azt, hogy mindaz, amit tennénk, mennyire csorbítaná őt és környezetét (utóbbinak is elég nagy jelentősége van), valamint, hogy úgy járunk-e el, hogy az nem sért jogokat.

²⁶ Ptk. 1:1. §.

Mindenképp fel kell erre állítani erre egy olyan érdekmérlegelési szempont-rendszert, amely megpróbálja egyensúlyban tartani a közérdek és a személyes adatok védelmének elvi rendszerét.

3. Személy és adat – A személyiségi jogok, a Ptk. és az Mvtv.

A személyiségi jogok elméletét a legátfogóbban Sólyom László, volt köztársasági elnök, a rendszerváltás utáni Alkotmánybíróság első elnöke dolgozta ki. Ugyan az elmélet nem most jelent meg (1983-ban írta le azonos című könyvében), de máig is az egyik legmeghatározóbb (Törő Károly 1979-es műve mellett), mondhatni, semmit sem veszített újdonságából. Sólyom László egy nagyon átfogó képet nyújt a személyiségi jogok védelméről. Már a könyv elején egy olyan örökérvényű igazságot fektet le, miszerint a személyiségi jogok lényegéről és a benne rejlő lehetőségekről csupán töredékes elképzeléseink vannak.²⁷ Korábban, a szocialista jogtudományban jelentős változáson ment keresztül a személyiségi jogok védelme, ugyanis az elvált a vagyoni jogoktól.²⁸ Amiket ma klasszikus személyiségi jogoknak nevezünk, azaz a jóhírnévhez, becsülethez, képmáshoz és névhez való jog, azért kerülhetnek egy gyűjtőnév alá, mert politikailag semlegesek tudnak maradni.²⁹ Sólyom tesz egy – ma már számunkra érdekes – kijelentést, miszerint az általános személyiségi jog lényege szerint *politikus*, egyre inkább politizálódik és általánosodik.³⁰ A politizálódás két útja közül az egyik az államtól védi a személyiséget, a másik pedig arra mutat rá, hogy szemben az állami behatással, itt azon van a hangsúly, hogy a polgári jogi személyiségvédelem hogyan olvad össze az alkotmányos alapjogokkal és ez milyen hatással van az állampolgárokra. Érzékelhető, hogy ha ezt a mai viszonyokra illesztjük rá, akkor egyértelműen a második út kerül alkalmazásra, ebből fog pld. létrejönni az alapjogi kollízió problémaköre. A személyiségi jog vizsgálatát sokszor abból az irányból közelítik meg, hogy ez a jogterület a polgári jogba illeszkedik-e bele, pedig ezt a kérdést fordítva kell feltenni, hogy a polgári jog arra az emberre, arra a társadalomra és au-

²⁷ SÓLYOM László: *A személyiségi jogok elmélete*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1983. 15.

²⁸ SÓLYOM i. m. 16–17.

²⁹ SÓLYOM i. m. 25.

³⁰ SÓLYOM i. m. 26–41.

tonómiára épít-e, amit a személyiségi jogok biztosítása által lehet elérni.³¹ A személyiségi jogok tényleges alapját – hivatalosan – azok az elméletek adják, melyek szerint az államok teljes társadalomelméletre épülnek, de mindehhez az is kell, hogy legyen egy kidolgozott emberképük, ami sok esetben nincs meg.³² Máig érvényesnek tartom azt a kijelentést, miszerint „*a személyiségi jog a társadalmon belüli önmeghatározás biztosításának jogi eszköze*”.³³ A szerző nagyon találóan közelíti meg a személyiségi jogok vizsgálatát: megkeresi mindazokat az érdekellentéteket, ami mentén körbejárható az a kérdés, hogy mit takarnak és mire valók a személyiségi jogok.³⁴ Négy ilyen ellentmondást hoz fel: (1) az átlagos védelem az egyedi teljesítménnyel szemben, (2) a jogi szabályozottság kiterjedése a jogmentes magánszférával szemben, (3) az öngarancia a szervezett, szabályozási garanciával szemben, és (4) az általános magatartási szabályok az egyéni méltányos véleménnyel szemben. Ezen felül hoz egy ún. alapellenmondást, az egyén és a társadalom dialektikáját.³⁵ Ebből a négyből kettőt szeretnék kiemelni. A második ellentét egy paradoxonba ér bele, ugyanis a szükségszerű szabályozottság egybefolyik az ellene való védekezéssel. A privát szféra vált egyre inkább a személyiségi jogok középpontjává, ez ma már nem meglepő, be is igazolódik, amit Sólyom mond: a veszély irányát is jelzi mindez.³⁶ A fennálló paradoxon eredményezi azt, hogy a szabályozás garanciális oldala válik hangsúlyossá, és a középponttá válást pedig az erősíti meg, hogy minden esetben mérlegelni kell egy beavatkozásnál, tényállásnál, hogy ezekre milyen hatással van a személyiségi jogokra, kvázi az teremti meg a szabályozást.³⁷ A negyedik ellentétben az autonómia ideológiáját fejtegeti a szerző. Míg a polgári jog az absztrakt emberképből indul ki, addig a személyiségi jogvédelem ezt az absztrakciót „alakítja át” konkrét személlyé, aki a személyiségi jogok alanya. Ebből következik az is, hogy a személyiségi jogok mértékévé maga a konkrét ember válik.³⁸ Már a jogeset elemzésénél is szót ejtettem arról, hogy a jogalkotó nem ad meg törvényben szabályozott határt, amely egy ponton túl azt mondaná, hogy ez személyiségi jogot sért, éppen ebből kifolyólag, mivel a konkrét ember, mint mérték, nem tud az egyedisége miatt

³¹ SÓLYOM i. m. 46.

³² SÓLYOM i. m. 126.

³³ SÓLYOM i. m. 127.

³⁴ SÓLYOM i. m. 313–323.

³⁵ A szerző Jean-Jacques Rousseau és Thomas Hobbes munkásságát idézi.

³⁶ SÓLYOM i. m. 315.

³⁷ SÓLYOM i. m. 316.

³⁸ SÓLYOM i. m. 319–320.

határrá „válni”. Egyetlen megoldást lát erre a szerző: az észszerűséget, mint határt behozni.³⁹ Emellett állást foglal a standardizálás mellett is, de a másik oldalról nézve megerősíti a fent említett támpontrendszert. Megtörténhet az is – és ezzel a mai esetjog elég sok esetben találkozunk –, hogy a bíró egy magatartást jogsértőnek nyilvánít, amivel egyszerre megerősíti a szubjektív jogot és meg is sérti. Sólyom szerint, ha ilyen körülmény sorozatosan fennáll, akkor muszáj visszatérni a merevnek is nevezhető ősi általánosításhoz: konkrét tényállásokat meg kell merevíteni, elszemélytelenednek a személyiségi jogok, és újabb tényállásoknak kell létrejönniük.⁴⁰ Véleményem szerint ez ma már semmiképp sem lenne működőképes, látva, hogy az információs technológia fejlődése napról napra változik, amit Sólyom is megerősít: „*Itt csak jelezhetjük, hogy technikailag mindez még nagyon ellentmondásos és megoldatlan.*”⁴¹ Álláspontom szerint ezen a mondaton, a mai állapotok figyelembevételével annyit lehetne változtatni, hogy *részben már megoldott, így már kevésbé ellentmondásos*. A szerző a mű végére két pontban összefoglalja az alaptéziseit: egyrészt, hogy a személyiségi jogokat nem lehet önmagukban tekinteni, kell a megértésükhöz az adott emberkép, a történeti helyzet; másrészt, hogy a klasszikus polgári jog a polgárság joga, ami véleményem szerint megerősíti azt, hogy a polgári jog része kell, hogy legyen, egyfelől a személyiségi jogok, másfelől pedig az ebből fakadó adatvédelmi jog is.

A Polgári Törvénykönyv külön részt szentel a személyiségi jog védelmének szabályozására a Második Könyvben. A személyiségi jogi részt két további részre bontják: a személyiségi jogok általános és egyes védelmére, illetve a megsértésük szankcionálására. A Ptk. 2:42. § határozza meg az általános védelmi alapelveket.⁴² Az (1) bekezdés fogalmazza meg az általános alapelveket, miszerint mindenkinek joga, hogy szabadon éljen a személyiségi jogainak érvényesítésével, az abban való gátlás nélkül. Ez 2016-ban, az Igazságügyi Minisztérium javaslatára módosítva lett, egyes szerzők, mint pld. Székely László, az akkori alapvető jogok biztosa úgy vélte, hogy ezzel a módosítással silányabb megfogalmazást kapott a dogma.⁴³ Véleményem szerint, ezzel tényleg nehezebbé vált az értelmezése, tartalmilag viszont nem tartalmaz olyan pontot,

³⁹ Harry KALVEN: The Reasonable Man and the First Amendment. *The Supreme Court Review*, (1967) 267–299.

⁴⁰ SÓLYOM i. m. 321.

⁴¹ SÓLYOM i. m. 323.

⁴² Ptk. 2:42. §.

⁴³ VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz* 1. kötet. Budapest, Wolters Kluwer Hungary, 2018. 129.

ami miatt kifogásolható lenne. A (2) bekezdés tartalma nem újkeletű a polgári jogi kódexek tekintetében, ugyanis a régi Ptk., azaz az 1959. évi IV. törvény személyek jogáról szóló részének elejét⁴⁴ emeli át az új Ptk.-ba, az emberi méltóság tiszteletben tartásával és törvényi védelmével. Ez a kettő alkotja együttesen a személyiségi jogok generálklauzuláját. A középpontban továbbra is az emberi méltóság áll, és a generálklauzula kiterjed minden nevesített és nem nevesített személyiségi jogra, általános jelleggel.⁴⁵ A nem nevesített személyiségjogokra már korábban kitértem, hogy miért is fontos említést tenni róluk és miért kell ezeket automatikusan oltalom alá helyezni. A régi Ptk.-hoz képest egy olyan differencia vehető észre, hogy nincsen exemplatív felsorolása azoknak a magatartás-formáknak, amelyek sérthetik a személyiségi jogokat.⁴⁶ Az új Ptk. a személyiségi jogokat nevesíti, nem kimerítő jelleggel. Ennek a szakasznak az értelmezésébe tartozik a Ptk. generálklauzulájába foglalt joggal való visszaélés tilalma is. Erre konkrét példa az az eset, amikor az alperes hangfelvétellel felveszi a felperessel történő beszélgetését, azért, hogy ezzel tudja igazolni a bíróságon az igazát.⁴⁷ Mindez az alperes részéről a jóhiszeműség és tisztesség, valamint a joggal való visszaélés elvébe is beleütközik, mivel ezt a saját céljára akarta felhasználni. A 2:43. § határozza meg, mint mondtam, nem kimerítő jelleggel a legfontosabb személyiségi jogokat. A Ptk. nem minden nevesített személyiségi joggal foglalkozik külön szakasz alatt, és nem is minden személyiségi jog került be a nevesített személyiségi jogok közé (ld. kegyeleti jog). Ezek a nevesített jogok mind olyanok, amelyek mentén meg tud valósulni a személyiségi jogok védelme, tehát ha nincs is konkrét tényállás egy-egy esetre, akkor is besorolható valamelyik nevesített jog védelme alá. Az élet, testi épség és egészség megsértése nem kizárólag polgári jogi vonatkozású, az élet védelme elsősorban büntetőjogi, a testi épség és az egészség védelme pedig a polgári jog tárgykörébe, azon belül is az orvosi jog körébe tartozik.⁴⁸ Ennek is számos esete lehet, kezdve a beleegyező nyilatkozat kérésétől az orvosi műhibaperekig. A személyes szabadság, magánélet és magánlakás védelmének ma már külön törvényt is szenteltek a jogalkotók,⁴⁹ hasonlóan az üzleti jog védelméről szóló Ptk. szakaszt is törvény váltotta fel.⁵⁰ A szabadságról viszont annyit minden-

⁴⁴ 1959. évi IV. tv. 75. §.

⁴⁵ VÉKÁS–GÁRDOS i. m. 129.

⁴⁶ VÉKÁS–GÁRDOS i. m. 130.

⁴⁷ BDT2009. 2126.

⁴⁸ VÉKÁS–GÁRDOS i. m. 133–134.

⁴⁹ 2018. évi LIII. tv. a magánélet védelméről.

⁵⁰ 2018. évi LIV. tv. az üzleti titok védelméről.

képp meg kell említeni, hogy egy jogállami társadalomnak normális állapota a szabadság. A személyes szabadság szabályozásának megfogalmazását részben diszpozitívnak érzem, abból a jellegéből fakadóan, hogy „mindent szabad, amit nem tilos”. Nyilván ez az elv sem joghézagtól mentes, és ezt sem lehet teljesen leszabályozni, viszont pont erre jó ez a diszpozitív sajátossága a személyes szabadság szabályozásának. A magánlakáshoz való jog nem szerepel ilyen formában a Mvtv.-ben, ezért kell itt említést tenni róla. A magánlakás dologi jogi vonatkozásokat hordoz magában, a fogalom alatt pedig minden olyan helyiséget értünk, amely a magánszemély életvitelét biztosító tartózkodási helyül szolgál, függetlenül attól, hogy milyen jogcímen használja a helyet.⁵¹ A hátrányos megkülönböztetés védelmének joga sem új a Ptk. számára, csak új megfogalmazásban kerül a Ptk.-ba. A régi Ptk. az *egyenlő bánásmód*, míg az új Ptk. a *hátrányos megkülönböztetés* fogalmát használja. Utóbbi azért szerencsésebb, mert polgári jogi jogviszonyokról van szó, ahol az *egyenlő bánásmód* fogalma – a jellege miatt – nem feltétlen helytálló. Ha az ebbe a körbe tartozó eseteket vesszük számba, akkor olyanok jöhetnek szóba, mint a zaklatás és a jogellenes elkülönítés.⁵² A közéleti szereplők személyiségi jogának védelme és a becsülethez és jóhírnévhez való jog védelme, ezeknek a problémáival, megvalósulásával már érintőlegesen foglalkoztunk, azonban hozzá kell ehhez említeni, hogy önmagába véve is ez a két téma a legszélesebb értelmezéssel és esetjoggal rendelkezik a személyiségi jogi szabályozáson belül. Annál nagyobb hangsúlyt szeretnék fektetni a magántitokhoz és a személyes adatok védelméhez való jogra.⁵³ A magántitokról nemcsak a törvényszöveg, hanem az indoklások is keveset szólnak: a magántitok a titok polgári jogi vetülete, amely széles körben fedli le a titok fogalmát, azaz sokféle titkot érthetünk rajta, pld. a levelezést. Ami viszont ennél szélesebb kört foglal magába, az a dolgozat témájául is választott személyes adatok védelme.

A személyes adatok védelmének hiányosságaira Magyarországon az 1970-es években jöttek rá. A rendszerváltást követően az Alkotmánybíróság több, jelentős volumenű határozatot hozott, amelyek nagy része a mai napig alapjául szolgál a magyar adatvédelemnek. Az AB gyakorlatából elengedhetetlen néhány összefüggésre rávilágítani. Az AB már a kezdetek óta információs önrendelkezési jogként értelmezi a személyes adatok védelmét, nem pedig védelmi

⁵¹ VÉKÁS–GÁRDOS i. m. 134–135.

⁵² VÉKÁS–GÁRDOS i. m. 135.

⁵³ Ptk. 2:46. §.

jogként.⁵⁴ A személyes adat fogalma kapcsán azt már a korai Alkotmánybíróság megerősítette, hogy egy személyes adatot személyes adattá a személyes azonosítás és azonosíthatóság tesz.⁵⁵ A fent vizsgált jogesetben láttuk, hogy a közérdek kérdése nehezen megítélhető. Az AB rámutatott arra, hogy a közérdek önmagában nem lehet hivatkozási alap alkotmányos alapjog korlátozására,⁵⁶ de a társadalmi érdekből való korlátozás sem akadályozhatja a személyes adatok felhasználását.⁵⁷ Mint már a jogesetben is láttuk, az Alaptörvény is több helyen, de elsősorban a VI. cikkben foglalkozik a személyes adatok védelmének kérdésével, illetőleg számos más törvény. Az adatoknak különböző típusai vannak, ebbe tartozik bele a személyes adat, a különleges adat és a bűnügyi személyes adat. A két védelmi kör, amit a Ptk. és az Infotv. biztosít, nem feltétlen esik egybe.⁵⁸ A Ptk. védelmi köre sokkal szélesebb körben biztosít védelmet. A Ptk. értelmezése szerint minden olyan adatművelet, amely a személyhez kapcsolódik, adatkezelésnek minősül. A szabályozásbeli különbség a Ptk.-nak javára válik, alanyi és tárgyi értelemben is. Alanyi oldalról azért, mert a személyi hatálya az 1981-es Európa Tanács Adatvédelmi Egyezményének és a Ptk. 3:1. § (3)⁵⁹ bekezdésének értelmében nemcsak a természetes személyeket, hanem a jogi személyeket is megilleti. Tárgyi oldalról pedig azért, mert bármiféle adatkezelés és adattárolás nem sértheti a személyiségi jogokat, legyenek azok nevesítettek vagy sem. Tehát erről a differenciáról el lehet azt mondani, hogy a Ptk. személyiségi jogi része és az adatvédelmi rendelkezések úgy működnek egymás mellett, mint egy törvénykönyv általános és különös része.⁶⁰ Az adatkezelés akkor valósulhat meg, ha az érintett hozzájárulását adta vagy az adatkezelőt felhatalmazta a törvény, helyi önkormányzatok esetében rendelet. 16 éves korig nagykorú hozzájárulásával valósulhat meg, 16. életév betöltése után viszont erre már nincs szükség. Vannak azonban olyan el nem hárítható esetek, amikor anélkül kezelhetőek (korlátozott mértékben) a személyes adatok, hogy az érintett ahhoz hozzájárulást adta volna. Ilyen pld. egy baleset esetén a műtéthez vagy kórházi ápoláshoz szükséges adatkezelés, vagy ha valamilyen

⁵⁴ DELI Gergely – SÜLYOK Tamás – VILLÁM Krisztián: A személyes adatok védelme az Alkotmánybíróság gyakorlatában. In: SZABÓ Endre Győző (szerk.): *Az Infotörvényről a GDPR-ig*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2021. 46.

⁵⁵ 74/1992. (XII.28.) AB határozat, ld. DELI–SÜLYOK–VILLÁM i. m. 48.

⁵⁶ 3038/2014. (III.13.) AB határozat, ld. DELI–SÜLYOK–VILLÁM i. m. 50.

⁵⁷ 144/2008. (XI.26.) AB határozat, ld. DELI–SÜLYOK–VILLÁM i. m. 50.

⁵⁸ VÉKÁS–GÁRDOS i. m. 152–154.

⁵⁹ Ptk. 3:1. §.

⁶⁰ VÉKÁS–GÁRDOS i. m. 153.

más okból az érintett cselekvőképtelen, emiatt nem tudja hozzájárulását adni. Itt is szem előtt kell tartani mindazokat az alapelveket, amelyet a GDPR megfogalmaz, melyek közül a legfontosabb a célhoz kötöttség elve. Az adatkezeléshez hozzáférhet a hatóságokon keresztül az érintett is: tájékoztatást, helyesbítést, zárolást vagy törlést is kérhet, kivéve, ha kötelező adatkezelésről van szó. Törlési kötelezettsége ettől függetlenül is van az adatkezelőnek, ha már az adatkezelés célja megszűnt vagy határideje lejárt, téves, hiányos vagy jogellenes adatkezelés esetén, az érintett kérésére, illetve a bíróság vagy a NAIH elrendelésére. A felek bírósághoz is fordulhatnak, illetve a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz a jogvita eldöntésében. Mindkét eljáró szervnél lehet kártérítést, illetve sérelemdíjat követelni. A Ptk. 2:53. §⁶¹ szól a kártérítési felelősségről, míg a 2:52. § a sérelemdíj intézményéről.⁶² A sérelemdíj a Ptk. számára egy új fogalom, korábban a nem vagyoni kártérítés szerepelt benne. Utóbbi fogalommal több kérdés is felmerült, vegyük csak azt a paradoxont, hogy a kártérítés minden esetben vagyoni, és a nem vagyoni kártérítés esetén is pénzben kifejezhető kártérítést juttatnak érvényre, vagy azt, hogy a bíróságok gyakorlatában háromféleképpen is értelmezték a nem vagyoni kártérítésre igényt tartó felelősség bizonyítottságát. A sérelemdíj kifizetésénél a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni, mértékét pedig a bíróság egy összegben határozza meg. Emellett a személyiségi jogok megsértésének szankciói kapcsán említést kell tenni a felróhatóságtól független szankciókról és a személyiségi jogok érvényesítésének módjáról. A felróhatóságtól független szankciókat⁶³ – érintettségi körük szerint – három kategóriába sorolja. Elsőben a magánszemélyekre vonatkozóan, másodikban és harmadikban a közigazgatási, illetve ügyészségi és bírósági jogkörre vonatkozóan szól a törvényalkotó. Ezeket a Ptk. 2:51. § részletesen szabályozza. A személyiségi jogok érvényesítésének módjánál alapvető szempont, hogy ezeket csak személyesen lehet érvényesíteni.⁶⁴ Ki kell hangsúlyozni az (5) bekezdésben foglaltakat, amely a közösségek jogérvényesítésére vonatkozik. Itt a közösség bármely tagja kezdeményezheti 30 napos jogvesztő határidőn belül a jogsértés elleni fellépést, ha a közösségéhez való tartozása miatt sértették meg a személyiségi jogait. Erre számos példát lehetne mondani, akár a gyűlöletbeszéd, akár a gyülekezési szabadság korlá-

⁶¹ Ptk. 2:53. §.

⁶² Ptk. 2:52. §.

⁶³ Ptk. 2:51. §.

⁶⁴ Ptk. 2:54. § (1) bek.

tozásának körében, egyet azonban én is szeretnék felvázolni.⁶⁵ A jogesetben a közösséget jogsérelem éri, ugyanakkor a feljelentést nem a nagy nyilvánosság előtti jogsértés időpontjához kötötte, hanem az interneten való megjelenéséhez. Ők az esetben valószínűleg az utóbbihoz kötötték a feljelentés időpontját.

Terjedelmes elemzés, máig kérdéses problémák fűződnek a képmás és hangfelvételhez való jog kérdéséhez. A két rövid bekezdés egyértelmű szabályozást ad arra vonatkozóan, hogy alapvetően szükséges az érintett hozzájárulása, tömegfelvétel vagy nyilvános közéleti szereplésről készült felvétel esetén nem kötelesek hozzájárulást kérni, nincs szükség rá.⁶⁶ A hozzájárulás formáját a jog nem adja meg, már a ráutaló magatartással, tehát mondjuk azzal, hogy nem tiltakozik a kép elkészítése ellen, megadja a hozzájárulást az érintett. A védelem objektív jellegű.⁶⁷ A névviseléshez való jog egyaránt megilleti a természetes és jogi személyeket is.⁶⁸ A törvényszöveg a felvett névre helyezi a hangsúlyt, másnak a jogi sérelmével ez nem jár és amennyiben ez indokoltnak található, toldással és elhagyással is lehet változtatni a nevé.⁶⁹ A Ptk. személyiségi jogi részének tárgyalása során utolsóként a kegyeleti jogra térnek ki.⁷⁰ A kegyeleti jog olyan esetekben válik gyakorlattá, mikor az elhunyt – akinek jogképessége halála után megszűnik, így nevében nem indítható per – emlékét valamilyen módon megsértik, ilyenkor az léphet fel az elhunyt nevében, akit az elhunyt végrendeleti juttatásban részesített. Ekkor bármelyik örökös kérheti a per indítását, és a jogsértéssel elért vagyoni előny megszerzését is, több örökös esetén a hagyatéki részesedés arányaiban oszlik ez szét.

A fejezet végén egy nemrégiben hozott törvényt kell elemzés alá vonni, ez a 2018. évi LIII. törvény a magánélet védelméről (továbbiakban Mvtv.). 2018-ban nem csak ezt fogadták el, hanem módosították a Ptk. 2:44. §-át is. Koltay András „furcsa törvényként” jellemzi a magánéleti törvényt,⁷¹ de Keserű Barna Arnold is kritikával illette a törvényt.⁷² A törvény gyakorlatilag kibontja a Ptk. 2:43. § b) pontjában foglalt személyes szabadság, magánélet és magánlakás

⁶⁵ BDT2015. 3294.

⁶⁶ Ptk. 2:48. §.

⁶⁷ VÉKÁS–GÁRDOS i. m. 170.

⁶⁸ VÉKÁS–GÁRDOS i. m. 174.

⁶⁹ Ptk. 2:49. §.

⁷⁰ Ptk. 2:50. §.

⁷¹ KOLTAY András: A közügyek vitáinak szabadsága és a személyiségi jogok védelme. *Pázmány Law Working Papers*, 2019/4. 21–22.

⁷² KESERŰ Barna Arnold: A magánélet védelméről szóló törvény kritikai elemzése. *Jog – Állam – Politika. Jog- és Politikatudományi Folyóirat*, 2021/3. 19–36.

védelmének szabályozását. Preambulumában külön hangsúlyozza, hogy ez a törvény az Alaptörvény VI. cikkére építi a benne foglaltakat. Új alapelveket és szabályozásokat nem hoz a törvény, sok esetben továbbra is hivatkozik a törvény a Ptk.-ra, pld. a 12–13. §§-ban a Ptk.-ból veszi át a felróhatóságtól független szankciókat. Koltay egy tanulmányában⁷³ kérdésként veti fel és nem ért egyet a törvény azon szakaszával, miszerint a közéleti szereplők a jó hírnévhez, becsülethez, képmáshoz és hangfelvételhez való jogai ugyanakkora terjedelműek, mint a magánszemélyeké. Véleménye szerint azért nem lehet helytálló, mert egyrészt a közéleti szereplők személyiségi jogai az eddigiekhez képest negatív irányba kibővülnek, nagyobb védelemre válnak jogosulttá, vélhetőleg a közügy megismerésének hátrányára; másrészt ezzel leszűkül a Ptk.-ban foglalt magánélet fogalma, amibe így a jó hírnév és a becsület fogalmai nem férnek bele. Álláspontom szerint ez nem csorbítja semmilyen szempontból sem a közszereplőket, sem a magánszemélyeket. Ha az első állítást vesszük, akkor úgy vélem, hogy egy közszereplőt is megilletik mindazon jogok, amelyek a magánéletét, családi életét, otthonának nyugalmaát védik, amint viszont közszereplést vállal és úgymond kilép a magánéletéből a közéletébe (ami *ad absurdum* nem elválasztható), onnantól kezdve viszont a Ptk. adott rendelkezései vonatkoznak rá. Ha pedig a második állítást vesszük, nem érzem úgy, hogy azzal, hogy a közszereplők egy kis tért nyertek a magánéletükben, úgy korlátozódtak volna a magánszemélyek személyiségi jogai. Abban pedig egyetértek a szerzővel, hogy a törvény értelmezésében, mivel még friss és sok esetben értelmezési kérdéseket vet fel, a bíróságoknak és az Alkotmánybíróságnak nagy szerepe lesz. Keserű Barna Arnold 2021-es tanulmánya megerősíti a Koltay által elmondottakat. A szerző számos olyan rendszertani és dogmatikai ellentmondásra hívja fel a figyelmet, a törvény ismertetése kapcsán, amelyek a jogértelmezésben komoly problémákra mutatnak rá. Ilyen például a 4. § értelmezése, mely szerint minden más szabállyal szemben értelmezési elsőbbséget élvez az Mvtv., de erre erősít rá a 6. §, ahol magára *lex generalis*ként beszél a törvény a Ptk.-val szemben. További dogmatikai kérdés, hogy az adatvédelmet az Mvtv. ténylegesen alá akarja-e rendelni a magánélet tiszteletben tartásának jogának vagy sem.⁷⁴ Az Mvtv. bírósági gyakorlata viszonylag csekélynek mondható, tekintettel arra, hogy az érintett tárgykörben a felek hivatkozhatnak a Ptk.-ra és az Mvtv.-re is egyaránt. Keserű szerint eddig 14 esetben hivatkoztak az Mvtv.-re a peres felek, ennek is a fele gyermekkel való kapcsolattartással összefüggésben merült

⁷³ KOLTAY i. m. 21–22.

⁷⁴ KESERŰ i. m. 21–26.

fel.⁷⁵ Összességében tehát elmondható, hogy a vitatott jogszabály nem rendelkezik túl nagy gyakorlattal, sok szempontból hibás joganyagnak bizonyulhat, ugyanakkor egyes megállapításai a közszereplők magánéletére nézve némileg nagyobb védelmet biztosítanak.

4. Konklúzió

Újra feltehetjük a címben feltett kérdést: hol húzódik meg a határ a közszereplők, illetve a közéleti tevékenységek és a személyiségi jogok között. Mint látható, számtalan érvet lehet felhozni mindkét oldal mellett, mindenki számára elfogadható megoldást azonban nem lehet adni. Véleményem szerint ennek a dichotómiának a feloldására megoldást jelenthetne a közszereplő fogalmának meghatározása. Láttuk, hogy korábban is volt már erre törekvés, azonban a bíróságok még mai napig is megfogalmazznak különböző közszereplő-definíciókat (ld. a Tibi atya vs. Szabó András „Csuti” ügyben). A Ptk. jól működő védelmi rendszere kétségtelen, a további (részlet)szabályok (mint pld. a GDPR) támogatják ennek a mechanizmusát, bár az Mvtv. kapcsán láttunk arra is példát, hogy nem mindig szükséges a részletszabályozás, mert könnyen kodifikációs „csapdába” eshet, ami a jogszabály hatékonyságát veti vissza. Mindenesetre az megállapítható, hogy a szükségesség-arányossági teszt, valamint a 7/2014. (III. 7.) AB határozat együttes és összehangolt alkalmazása kellene, hogy alapul szolgáljon a közszereplők személyiségvédelmének, ami – remélhetőleg – elő fogja segíteni a közélet megítélését és a közszereplők, valamint a közszereplőknek nem minősülő, közügy által érintett személyek védelmét.

---

⁷⁵ KESERŰ i. m. 32.